Eduskunta
Lakivaliokunta
LaV@eduskunta.fi

Asiantuntijakuuleminen lakivaliokunnassa 23.5.2017

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle ehdotuksista Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiveiksi (digitaaliset sopimukset), täydentävä jatkokirjelmä U 25/2015 vp

Kuluttaja-asiamies pitää U-jatkokirjelmässä esitettyjä Suomen kantoja kannatettavina.

Direktiiviehdotus on kehittynyt monin osin myönteisempää suuntaan. Soveltamisalaa ja määritelmiä koskevat kysymykset ovat kuitenkin keskeisiä ja siksi kuluttaja-asiamies kiinnittää huomiota seuraavaan.

Direktiiviehdotuksen 3a artiklan mukaan direktiiviä sovellettaisiin myös sellaisiin tavaroihin, joihin sisältyy erottamattomana osana digitaalista sisältöä (embedded goods), ellei elinkeinonharjoittaja osoita, että virheellisyys johtuu itse tavarassa olevasta puutteellisuudesta.

Suomi on kannattanut vaihtoehtoa, jossa kyseiset hyödykkeet jäisivät direktiivin soveltamisalan ulkopuolelle. Huomiota pitäisi kuitenkin kiinnittää myös siihen, mitä ”erottamattomana osana digitaalista sisältöä” tarkoittaa. Tätä ei ole määritelty mitenkään direktiivissä. Määrittely vaikuttaa kuitenkin olennaisesti siihen, mitä lainsäädäntöä kulloinkin sovellettaisiin ja tämän pitäisi olla ehdottoman selvää yrityksille, kuluttajille ja lainsoveltajille. Ovatko esimerkiksi puhelimen käyttöjärjestelmä, valmiiksi asennetut sovellukset tai kuluttajan itsensä asentamat sovellukset, joita jonkun muun laitteen käyttäminen edellyttää, digitaalista sisältöä vai digitaalista sisältöä, joka on erottamaton osa tavaraa?

Huomioon pitäisi joka tapauksessa ottaa se, että tulevaisuudessa lähes kaikissa tavaroissa tulee oleman jossain määrin digitaalisia ominaisuuksia ja siksi sääntelyn kahtiajako digitaalisten ja muiden tuotteiden välillä ei ole enää perusteltua. Tämä pitäisi ottaa jo nyt lainsäädännössä huomioon.

Kuluttaja-asiamies pitää edelleen tärkeänä, että direktiivin soveltamisalaan kuuluvat myös sellaiset sopimukset, joissa kuluttaja antaa tai sitoutuu antamaan vastikkeeksi henkilötietojaan. Kuluttajan edellytetään yhä useammin luovuttavan henkilötietojaan saadakseen palvelun käyttöönsä ja yritykset pystyvät hyödyntämään yhä paremmin kuluttajien henkilötietoja profilointitarkoituksiin, esimerkiksi markkinoinnin kohdentamista varten.

Siksi kuluttaja-asiamies ei pidä hyvänä soveltamisalan kaventamista niin, että direktiivi ei koskisi tilanteita, joissa kuluttajan on annettava henkilötietonsa yksinomaan markkinoinnin kohdentamista varten saadakseen palvelun käyttöönsä. Kysymyksiä herättää se, minkälai-

sia henkilötietoja kuluttajista tällöin kerätään ja miten niitä loppujen lopuksi käytetään. Henkilötietojen keräämistä koskevat käyttöehdot ovat tyypillisesti hyvin pitkiä ja vaikeaselkoisia, eikä kuluttaja välttämättä suostumusta antaessaan ymmärrä, minkälaisia oikeuksia hän luovuttaa palvelun tarjoajalle.

Kuluttaja-asiamies kiinnittää valiokunnan huomiota lopuksi siihen, että nyt kyseessä olevalla lainsäädännöllä tullaan sääntelemään digitaalisten sisältöjen ja palvelujen kuluttajansuojaa mm. virhevastuu- ja sopimuksen muutostilanteissa. Kyseessä on siis tietynlaisiin hyödykkeisiin liittyvä erityissääntely. Palveluita koskevat yleissäännökset puuttuvat kuitenkin kokonaan EU-lainsäädännöstä eikä niistä ole säädetty kansallisestikaan. Kuluttaja-asiamies pitää huolestuttavana EU-lainsäädännön kehitystä, joka näyttäytyy pirstaleisina sektorikohtaisina ratkaisuina vailla kuluttajaoikeuden kokonaistarkastelua. Kuluttajansuojan pitäisi rakentua toimivalle, kattavalle ja johdonmukaiset periaatteet sisältävälle yleissääntelylle, joka kohtelee kuluttajia ja eri toimialojen yrityksiä tasapuolisesti. Kuluttaja-asiamies on kiinnittänyt asiaan huomiota eri yhteyksissä pyrkiessään vaikuttamaan sääntelyn parantamiseen.

Katri Väänänen
lakimies